

La Mancomunitat de Catalunya i la pervivència del seu llegat cent anys després de la seva creació

La Diputació de Barcelona va impulsar, el 1914, la creació d'un organisme que unís les quatre administracions provincials catalanes: la Mancomunitat. Concebuda com una opció per restablir la unitat administrativa de Catalunya, el seu naixement va ser objecte d'una limitació important en quant a les competències, les quals havien de provenir de les delegacions de les mateixes diputacions i el poder central.

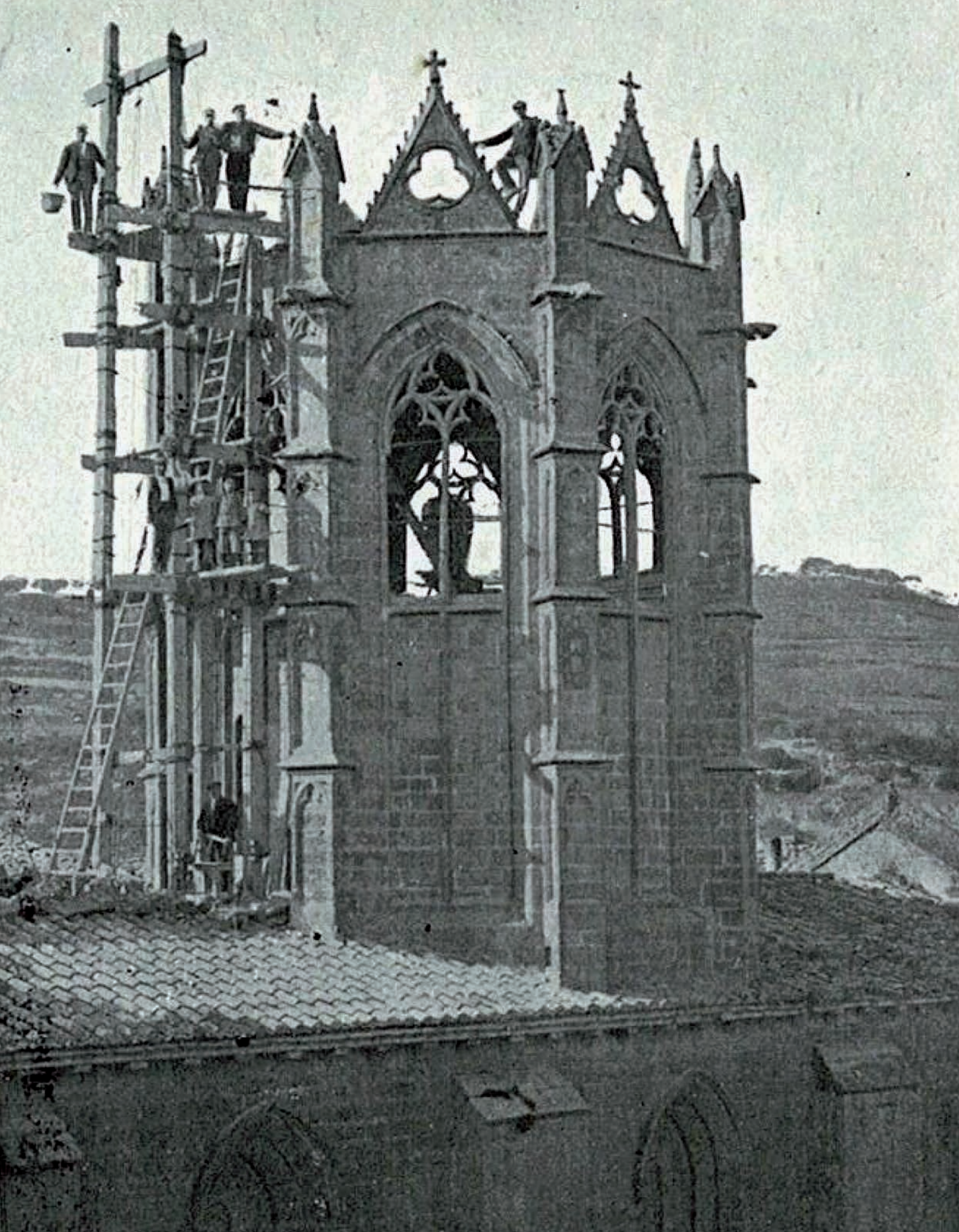
NEWS

The Commonwealth of Catalonia and the survival of its legacy a hundred years after it was founded

In 1914, Barcelona Provincial Council worked to set up a body, the Commonwealth (Mancomunitat de Catalunya), which would serve as a federation of the four provincial authorities in Catalonia as a way to restore the administrative unity of Catalonia. At its founding, its powers and responsibilities were severely limited, as they had to be delegated to it by the provincial authorities themselves and central government.

Xavier Forcadell i Esteller, coordinador general de la Diputació de Barcelona, secretari municipal i professor associat de Dret Administratiu a la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona. És també coordinador dels actes de commemoració del centenari de la Mancomunitat (1914-2014).

Xavier Forcadell i Esteller, General Co-ordinator of Barcelona Provincial Council, municipal secretary, associate lecturer in Administrative Law at Rovira i Virgili University in Tarragona and co-ordinator of the events to commemorate the Commonwealth's centenary (1914-1924).

La Mancomunitat de Catalunya,¹ ara fa cent anys, va néixer com el producte d'una estratègia de país i catalanista que, malgrat considerar que les diputacions eren un instrument aliè, va trobar en la unió provincial una opció per restablir la unitat administrativa de Catalunya, pas indispensable en el procés de construcció nacional. El fracàs de la Solidaritat Catalana i dels intents de reforma local, unit a la convulsió derivada dels fets de la Setmana Tràgica, va derivar en un retrocés del moviment nacionalista català que revifà amb la voluntat de mancomuniar les quatre diputacions catalanes. En aquesta voluntat s'hi van barrejar les aspiracions relacionades amb la regionalització de l'administració local, la descentralització administrativa i l'autonomia política regional amb l'estratègia del catalanisme conservador, que desitjava l'autogovern sense afectar l'hegemonia del règim establert. Es considerava, doncs, un objectiu factible per part de totes les forces polítiques del moment. Prat de la Riba, com a home d'estat, conscient del context polític del moment, va saber guanyar com ningú la col·laboració de les més grans personalitats polítiques i intel·lectuals de l'època i va fer confluïr la voluntat de tot un poble en la configuració d'un projecte comú: la Mancomunitat de Catalunya.

La seva constitució formal es remunta al 6 d'abril de 1914, moment en què Prat de la Riba, president de la Diputació de Barcelona, impulsava la idea de crear un organisme que unís les quatre diputacions catalanes: la Mancomunitat de Catalunya. El seu naixement, però, va ser objecte d'una limitació important pel que fa a les competències, les quals,

The Commonwealth of Catalonia¹ was set up a hundred years ago as part of a Catalanist strategy to build the country. Even though provincial councils were regarded as separate bodies, it was believed that a union of the provinces would be a way to re-establish the administrative unity of Catalonia, a necessary step in the process of national construction. The collapse of Catalan Solidarity (an electoral coalition) and the failure of attempts to achieve local reform, together with the upheaval stemming from the events of the Tragic Week, represented a reversal for the Catalan nationalist movement, which was revitalised by the determination to create a federation of the four Catalan provincial councils.

The aspirations of those who sought to set up the Commonwealth were various and included the regionalisation of local government, administrative decentralisation and regional political autonomy. Conservative Catalanists also had an interest in the Commonwealth, as their strategy was to ensure self-government without affecting the hegemony of the established regime. It was, then, seen as a feasible objective by all the political forces of the time. Prat de la Riba, as a man of state mindful of the political circumstances of the day, was able to gain the support of the most important political and intellectual figures of the period and managed to get the entire populace behind a joint project, the Commonwealth of Catalonia.

The Commonwealth was formally constituted on 6 April 1914, when Prat de la Riba, who was president of Barcelona Provincial Council, promoted the idea of creating a body that would

1 Aquest article ha estat confeccionat a partir del discurs del propi autor pronunciat en el marc de la intervenció realitzada a l'acte de presentació del Centenari de la Mancomunitat, que tingué lloc al Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat el dia 24 de maig de 2013, i que comptà amb la presència del Molt Honorable President del Govern de la Generalitat de Catalunya, de la Molt Honorable Presidenta del Parlament de Catalunya i dels presidents de les quatre diputacions catalanes.

1 This article is based on the speech given by the author during the intervention held to mark the centenary of the Commonwealth in the Saló Sant Jordi in the Palau de la Generalitat (seat of the Catalan government) on 24 May 2013, attended by the President of the Generalitat de Catalunya, the President of the Parliament of Catalonia and the presidents of the four Catalan provincial councils.

© ARXIU GENERAL DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA – AGDB

L'obra de la Mancomunitat va suposar també la modernització de l'educació i la difusió del coneixement i la cultura. **The work of the Commonwealth also led the modernisation of education and the spread of knowledge and culture.**

havien de procedir de les delegacions de les mateixes diputacions i el poder central. No obstant això, i malgrat el seu reconeixement per Reial Decret de 18 de desembre de 1913, aquestes atribucions no es van arribar a realitzar per part de l'Estat.

Tot i basar-se en la federació de quatre diputacions, la Mancomunitat va esdevenir un clar exemple de descentralització respecte l'estructura administrativa establerta per l'Estat central, articulada a través de les províncies d'ençà de l'aprovació del Decret de Javier de Burgos de 30 de novembre de 1833. De fet, es pot afirmar que la Mancomunitat de Catalunya va ser pionera i que la seva articulació va contrarestar l'estructura centralitzadora existent en configurar-se a partir de la voluntat i autonomia de les províncies catalanes i de la resta de governs locals de Catalunya. Amb tot, però, la Mancomunitat va significar també la unió del territori de Catalunya sota un ideal catalanista per l'assoliment d'una fita comuna. D'aquí que el Decret de desembre de 1913 respongués a la demanda catalana de constituir la Mancomunitat amb moltes restriccions i que les atribucions a concedir per part del poder central no s'arribessin a materialitzar.

encompass the four Catalan provincial councils, the Commonwealth of Catalonia. At its founding, however, its powers and responsibilities were severely limited, as they had to be delegated to it by the provincial authorities themselves and central government. Despite the Royal Decree of 18 December 1913 recognising the Commonwealth, central government did not transfer powers and responsibilities to it.

Even though the Commonwealth was a federation of the four provincial councils, it became a clear example of decentralisation in comparison with central government's administrative structure of the provinces set up following approval of Javier de Burgos's Decree of 30 November 1833. Indeed, the Commonwealth of Catalonia was a pioneering body and its formation countered the existing centralising structure since it was constituted in accordance with the wishes and the autonomy of the Catalan provinces and the other local authorities in Catalonia. In addition, however, the Commonwealth also represented the union of the territory of Catalonia, a Catalanist yearning, to achieve a common goal. Hence, the decree of December 1913 responded to

Tot i basar-se en la federació de quatre diputacions, la Mancomunitat va esdevenir un clar exemple de descentralització respecte l'estructura administrativa establerta per l'Estat central, articulada a través de les províncies d'ençà de l'aprovació del Decret de Javier de Burgos de 30 de novembre de 1833

Even though the Commonwealth was a federation of the four provincial councils, it became a clear example of decentralisation in comparison with central government's administrative structure of the provinces set up following approval of Javier de Burgos's Decree of 30 November 1833

Malgrat que la Mancomunitat va desplegar la seva tasca en un context de dificultats, dins el marc configurat per les divisions provincials i sense comptar amb les competències que, per raó de la seva tasca, li corresponien, en Prat de la Riba la dotà del contingut que les institucions estatals no li varen conferir i la convertí en una institució ambiciosa, nodrida d'un accentuat patriotisme nacional capaç de dur a terme obres i projectes que perviuren al llarg del temps, com són, entre d'altres: l'Institut d'Estudis Catalans, l'Escola d'Administració Pública de Catalunya o la Biblioteca Nacional. L'obra de la Mancomunitat també va suposar una millora de les infraestructures arreu del territori, la modernització de l'educació i la difusió del coneixement i la cultura, tasca sempre inspirada per l'ideari catalanista propi de la Mancomunitat.

Igualment remarcable va ser la tasca de la Mancomunitat vers els governs locals del seu àmbit territorial. De fet, va ser a través d'aquests ens que aquesta institució arribava als ciutadans en el desplegament de la tasca de beneficència i d'assistència a les persones i en l'aproximació de la llengua i la cultura catalana al conjunt de la població. A

the Catalan demand to establish the Commonwealth by putting in place numerous restrictions and ensuring that the transfer of powers and responsibilities by central government never took place.

Even though the circumstances in which the Commonwealth pursued its work were difficult, given the framework established for the provincial divisions and the lack of the powers and responsibilities it should have had by virtue of its work, Prat de la Riba gave it the capacities that central government institutions would not and turned it into an ambitious body imbued with national patriotism and with the ability to undertake works and projects that have survived the passing of time, such as the Institute of Catalan Studies, the Catalan School of Public Administration and the National Library. The work of the Commonwealth also led to an improvement in infrastructure around the country, the modernisation of education and the spread of knowledge and culture, a task inspired by the Commonwealth's Catalanist ideology.

Equally remarkable was the work done by the Commonwealth in relation to the local authorities within the area it covered. In fact, local authorities

més, era clara la voluntat de la Mancomunitat de comptar amb els governs locals com a expressió primera i més genuïna de la participació dels ciutadans a la vida pública, i és que la Mancomunitat era, en realitat, una administració local. En aquest sentit, Prat de la Riba, quan orientava la seva obra a l'assoliment d'una fita comuna i comptant molt especialment amb el món local, mantenia que: «Tenir els ajuntaments és tenir també a Catalunya. Renovar la vida de les corporacions municipals, deslliurar-les de l'esclavitud de la vella política, fer-hi arribar la primavera de la nostra renaixença que vivifica i fecunda i regenera, és renovar i deslliurar i fecundar tot Catalunya. Que dels municipis surten els diputats que legislen, i els municipis eduquen els homes de la raça per la vida pública. Per administrar i governar, per a treballar profitosament en les superiors empreses collectives.»²

Aquesta convicció de la Mancomunitat d'anar més enllà i esdevenir una institució que, aprofitant el caràcter de proximitat inherent a la seva condició d'administració local, nodrís des de la base la societat catalana del sentiment catalanista que impulsaria l'articulació de les primeres estructures d'Estat, es feia també evident quan Prat de la Riba afirmava, el 1917, en ser reelegit per segona vegada President de la Mancomunitat de Catalunya, que: «No hem fet la Mancomunitat per a tenir una Diputació més gran, ni per a donar a l'ànima catalana un petit cos d'administració subordinada, secundària: una província. Tots, anant més o menys enllà, qui deturant-se aviat, qui veient lluny encara el terme del seu ideal, tots volem per a Catalunya un cos d'Estat, tots sentim que la voluntat popular catalana exigeix imperiosament, més o menys accentuades o atenuades, formes d'Estat».

Amb la seva acció, la Mancomunitat va depassar àmpliament els límits en què la voldria haver reclos la seva norma creadora i, amb ella, va que-

provided a channel for the Commonwealth to reach citizens, as it was through them that it pursued its tasks for the benefit of and to assist people and to bring the Catalan language and culture to the populace as a whole. In addition, the Commonwealth was resolved to make the most of local authorities as the first and most genuine expression of citizens' involvement in public life. In this respect, the Commonwealth was itself, in reality, a local authority. When Prat de la Riba was focusing his efforts on achieving a common goal and was drawing particularly on local support, he asserted:

«To have town and city councils is also to have Catalonia. To renew the life of municipal corporations, to free them from the slavery of the old politics, to make spring come to our renaissance that gives life, nourishes and regenerates is to renew and free and nourish the whole of Catalonia. From the municipalities come the deputies who legislate, and the municipalities educate men of the race for public life, to administer and govern, to work profitably in higher collective enterprises.»²

This belief that the Commonwealth could go further and become an institution which, by making the most of the proximity inherent in its position as a local authority, would instil Catalanist feeling in Catalan society from the ground up and thereby foster the shaping of the first state structures, was also evident when Prat de la Riba stated in 1917 on being re-elected President of the Commonwealth of Catalonia:

«We have not created the Commonwealth to have a larger provincial council, to give to the Catalan soul a small subordinate, secondary governing body: a province. We all of us, heading more or less towards the same goal, some of us stopping sooner and others seeing the achievement of their ideals as being further off, we all of us want a body of state for Catalonia, we all of us feel that the will of the Catalan

2 «Les eleccions municipals»; *La Veu de Catalunya*, 1 de novembre de 1905.

2 «Les eleccions municipals»; *La Veu de Catalunya*, 1 November 1905.

«No hem fet la Mancomunitat per tenir una Diputació més gran, ni per a donar a l'ànima catalana un petit cos d'administració subordinada, secundària: una província. Tots, anant més o menys enllà, qui deturant-se aviat, qui veient lluny encara el terme del seu ideal, tots volem per a Catalunya un cos d'Estat, tots sentim que la voluntat popular catalana exigeix imperiosament, més o menys accentuades o atenuades, formes d'Estat.» Prat de la Riba, al ser reelegit president de la Mancomunitat, el 1917

«We have not created the Commonwealth to have a larger provincial council, to give to the Catalan soul a small subordinate, secondary governing body: a province. We all of us, heading more or less towards the same goal, some of us stopping sooner and others seeing the achievement of their ideals as being further off, we all of us want a body of state for Catalonia, we all of us feel that the will of the Catalan people urgently demands the forms of state, be they more or less accentuated or more or less attenuated» Prat de la Riba on being re-elected President of the Commonwealth of Catalonia in 1917

Enric Prat de la Riba, primer president de la Mancomunitat de Catalunya, 1914-1917. Enric Prat de la Riba, first president of the Commonwealth of Catalonia, 1914-1917.

dar demostrada la capacitat dels catalans per a regir-nos. De fet, tot i la seva dissolució prematura amb la dictadura de Primo de Rivera, la Mancomunitat va sembrar la llavor per la reinstauració del que posteriorment seria la Generalitat Republicana i, passada la Guerra civil i la Dictadura franquista, la Generalitat actual, institució continuadora d'una sòlida voluntat que, tot i arrelar en el passat, s'ha desenvolupat sempre cara el futur.

Catalunya compta amb un llegat que li ve donat per la Mancomunitat i que, en el seu moment, va significar un solc espiritual que es va fer visible també sobre el territori, en assentar les bases per la recuperació de Catalunya a partir del món local. És per això que l'any del centenari de la seva creació la Generalitat de Catalunya, les quatre diputacions catalanes i un seguit d'altres institucions, seguint l'esperit de l'obra la Mancomunitat i d'Enric Prat de la Riba, han previst la realització d'un seguit d'activitats que han de contribuir explicar la seva magna obra al voltant de quatre grans eixos inspirats en els àmbits en els que la Mancomunitat va desplegar la seva tasca: un eix institucional i d'afirmació nacional, adreçat al reconeixement d'institucions impulsades per la Mancomunitat; un eix divulgatiu, basat en l'organització d'exposicions; un eix acadèmic, centrat en la col·laboració amb institucions acadèmiques, i un quart eix adreçat a garantir la continuïtat de la tasca de la Mancomunitat.

En un moment com l'actual, cal aprofitar el camí marcat per Prat de la Riba i les persones que conformaren la Mancomunitat, en tant que configuradors de veritables estructures d'Estat, per construir la Catalunya que lliurement decideixin els catalans, tot fent honor a aquells que ens han precedit però sempre amb la mirada posada en el futur.

people urgently demands the forms of state, be they more or less accentuated or more or less attenuated.»

The Commonwealth went far further in its actions than the constraints with which it was fettered in its founding articles, thereby demonstrating the ability of we Catalans to govern ourselves. In fact, despite the fact that it was prematurely abolished by the regime of the dictator Primo de Rivera, the Commonwealth sowed the seeds for the restoration of the Republican Generalitat (Government of Catalonia) and, after the Civil War and Franco's dictatorship, of the Generalitat as we know it today, an institution that has continued to uphold that self-same staunch determination which, though rooted in the past, has always worked for the future.

Catalonia enjoys a legacy given to it by the Commonwealth which, in its day, was fertile land that extended across the country, as the seeds of the recovery of Catalonia that began at a local level were sown in it. For this reason, in the centenary year of the Commonwealth's founding, the Generalitat de Catalunya, the four Catalan provincial councils and other institutions are following the spirit of the Commonwealth and Enric Prat de la Riba and are planning to hold a series of activities that will help to explain its impressive work. These activities will revolve around four core ambits inspired by the areas in which the Commonwealth worked: an institutional ambit that encompasses national affirmation and a recognition of the bodies promoted by the Commonwealth; an awareness-raising ambit, based on the organisation of exhibitions; an academic ambit, centred on collaboration with academic bodies, and a fourth ambit which is aimed at ensuring the continuity of the Commonwealth's work.

In times like these, we must make the most of the path marked out by Prat de la Riba and the people who made up the Commonwealth, as they forged true structures of state. In times like these, we must follow in their footsteps to build a Catalonia determined freely by Catalans, honouring those who went before us while looking ahead to the future.